

Μάθημα: Μεσαιωνική και Νεότερη Ιστορία

Κεφάλαιο: Ο Ιουστινιανός και το έργο του

Υποενότητες: α) Η πολιτική του Ιουστινιανού

β) Εσωτερική πολιτική – Η Στάση του Νίκαια

Τάξη: Β΄ Γυμνασίου

Χρόνος διδασκαλίας: 2 διδακτικές περιόδοι

ΔΙΔΑΚΤΙΚΟΙ ΣΤΟΧΟΙ ΚΕΦΑΛΑΙΟΥ

Αναμένεται από τους μαθητές να είναι σε θέση:

(για την 1^η υποενότητα)

- ☉ να σχηματίσουν μια εικόνα για την εποχή και την προσωπικότητα του Ιουστινιανού.
- ☉ να γνωρίσουν τα μεγαλεπήβολα σχέδια και τους στόχους του Ιουστινιανού, τόσο στην εξωτερική όσο και στην εσωτερική του πολιτική.
- ☉ να αξιολογήσουν την προσωπικότητα του Ιουστινιανού και το «κόστος» των οραμάτων, με βάση αυτό το παράδειγμα, σε ατομικό και συλλογικό επίπεδο.

(για τη 2^η υποενότητα)

- ☉ να κατανοήσουν τον ρόλο των δήμων στην πολιτική, κοινωνική και αθλητική ζωή της Κωνσταντινούπολης και να παραλληλίζουν με σύγχρονες καταστάσεις.
- ☉ να αντιληφθούν τα αίτια, τους λόγους αποτυχίας και τις συνέπειες της Στάσης του Νίκαια.
- ☉ να αξιολογήσουν τη στάση που τήρησαν ο Ιουστινιανός και η Θεοδώρα κατά τη διάρκεια της εξέγερσης.

Κοινός στόχος και για τις δύο υποενότητες (μακροπρόθεσμος):

- ☉ να ασκηθούν στο να αντλούν πληροφορίες από ποικίλες ιστορικές πηγές και να τις προσεγγίζουν με κριτικό πνεύμα.
- ☉ να αναπτύξουν δεξιότητες συνεργασίας.

ΙΣΤΟΡΙΚΟΙ ΟΡΟΙ

- Δήμοι, ιπποδρομιακές φατρίες, ιππόδρομος
- Στάση του Νίκαια, στασιαστής

ΔΙΑΘΕΜΑΤΙΚΕΣ ΕΝΝΟΙΕΣ

- * Χώρος – χρόνος
- * Κοινωνική οργάνωση
- * Μεταβολή - εξέλιξη
- * Άτομο – σύνολο

ΒΑΣΙΚΗ ΙΔΕΑ ΔΙΔΑΚΤΙΚΟΥ ΣΕΝΑΡΙΟΥ¹

Ο κύριος Πολυμαθίδης, ένας ιστορικός, αναλαμβάνει να «ταξιδέψει» μαζί με τους μαθητές στον 6ο αιώνα μ.Χ. και να τους βοηθήσει να γνωρίσουν το σκηνικό, όπου

¹ Όπως παρουσιάζεται στο αρχείο [ioustinianos_parousiasis_didaskalias.ppt](#): πρόκειται για μια παρουσίαση σε power point η οποία έχει ετοιμασθεί από την εισηγήτρια του σεναρίου για διευκόλυνση της εφαρμογής του στη διδακτική πράξη. Η παρουσίαση θα προβάλλεται σταδιακά και θα ενσωματώνει στοιχεία προς προβληματισμό και συζήτηση, οδηγίες προς τους μαθητές για τη διερεύνηση του θέματος και γενικά όλα τα βήματα για την υλοποίηση των δραστηριοτήτων.

διαδραματίστηκαν τα σχετικά με τη Στάση του Νικά². Μέσα από τη διερεύνηση και την κριτική μελέτη των πηγών³, τους καλεί να ανακαλύψουν και να οικοδομήσουν σταδιακά τη νέα γνώση, καθώς επίσης να την συνδέσουν, μέσα από παραλληλισμούς, με ανάλογες σύγχρονες καταστάσεις.

ΜΕΣΑ – ΥΛΙΚΑ

- σχολικό εγχειρίδιο Β΄ Γυμνασίου *Μεσαιωνική και Νεότερη Ιστορία*, Δημητρούκας Ιω., Ιωάννου Θ., ΟΕΔΒ, Αθήνα 2006.
- ιστορικός χάρτης *Το Βυζαντινό κράτος την εποχή του Ιουστινιανού*
- εικόνες (βασική πηγή: *Ιστορία Ελληνικού Έθνους*, τόμος Ζ΄, Εκδοτική Αθηνών)
- φυλλάδιο με πηγές (πρωτογενείς και δευτερογενείς) και φύλλο εργασίας
- παρουσίαση σε power point
- βιντεοταινία-ταινιομάθημα του Ιδρύματος Μελετών Λαμπράκη με τίτλο «Ιουστινιανός – μια ιστορία σαν ψηφιδωτό».

ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΤΑΞΗΣ

Ενιαία - συνεταιριστική. Αρχικά, στην ολομέλεια γίνεται εισαγωγή στο θέμα και τίθενται οι επιμέρους πτυχές προς διερεύνηση. Στη συνέχεια, οργανώνονται οι μαθητές σε ομάδες μεικτής ικανότητας και αναλαμβάνουν να διερευνήσουν τη νέα γνώση με τη βοήθεια φυλλαδίου με πηγές και φύλλου εργασίας. Τέλος, η τάξη οργανώνεται πάλι κατά τρόπο ενιαίο για την ανακοίνωση των πορισμάτων της διερεύνησης, τη συμπλήρωση στοιχείων, τη συζήτηση και τον προβληματισμό.

ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ

Διερευνητική - συνεργατική μέθοδος, διαθεματική⁴ προσέγγιση, επαγωγική πορεία μάθησης, σταδιακή οικοδόμηση γνώσης

ΠΟΡΕΙΑ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ – ΜΑΘΗΣΙΑΚΗΣ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑΣ (και για τις δύο διδακτικές περιόδους)

Α΄ φάση: Εισαγωγή στο θέμα - δημιουργία κλίματος δεκτικότητας

Ανακαλείται η προϋπάρχουσα και προαπαιτούμενη γνώση των μαθητών σε πολύ αδρές γραμμές (ίδρυση Κωνσταντινούπολης, ανάδειξη χριστιανισμού σε κρατική θρησκεία και μετεξέλιξη του ρωμαϊκού κράτους). Ακολουθώντας, τοποθετείται το νέο θέμα («Ο Ιουστινιανός και το έργο του») και καθορίζονται τα κύρια σημεία ύλης που θα εξεταστούν στη συνέχεια:

- η προσωπικότητα και τα οράματα – στόχοι του Ιουστινιανού
- οι Δήμοι και η Στάση του Νικά.

² Νοείται ότι μέσα από το ιστορικό γεγονός στο οποίο επικεντρώνεται το σενάριο, συνεξετάζονται και αναδεικνύονται ποικίλες πτυχές της ενότητας: η προσωπικότητα του Ιουστινιανού, της Θεοδώρας και των συνεργατών του - η εσωτερική πολιτική του αυτοκράτορα – ο ιππόδρομος και η σημασία του στη ζωή του αστικού πληθυσμού της εποχής - ο ρόλος του δήμου στο Βυζάντιο κ.ά. Ταυτόχρονα, προβάλλονται οι ιστορικοί παραλληλισμοί και γίνεται αναγωγή στο παρόν με απώτερο στόχο την καλλιέργεια της ιστορικής κριτικής σκέψης των μαθητών.

³ Οι γραπτές πηγές θα δοθούν σε φυλλάδιο. Ορισμένες λεπτομέρειες (π.χ. για τον ιππόδρομο) δίνονται για να αναπαραστήσουν με ζωντάνια και παραστατικότητα ένα χρονικά απομακρυσμένο για τους μαθητές παρελθόν.

⁴ Εν δυνάμει διαθεματικές συναρτήσεις με τα εξής γνωστικά αντικείμενα/πεδία: Γεωγραφία, Πολιτική Αγωγή, Νεοελληνική Γλώσσα.

Παράλληλα, προσανατολίζονται οι μαθητές στον ιστορικό χωροχρόνο με τη βοήθεια της χρονικής γραμμής (6^{ος} αι. μ.Χ., ο αιώνας του Ιουστινιανού) και του ιστορικού χάρτη *Το Βυζαντινό κράτος την εποχή του Ιουστινιανού*. Μελετούν, επίσης, τον ιστορικό χάρτη και τον χρονολογικό πίνακα του βιβλίου τους (σ. 17 και σ. 18).

Στη συνέχεια, παρουσιάζονται από τον εκπαιδευτικό τα οράματα του Ιουστινιανού και, πιο συγκεκριμένα, οι στόχοι του στην εξωτερική και εσωτερική του πολιτική. Προβληματίζονται οι μαθητές για το πιθανό αποτέλεσμα αυτών των επιδιώξεων και προσπαθούν να αποτιμήσουν το πιθανό «κόστος» αυτών των οραμάτων. Για να αποκτήσουν πιο ολοκληρωμένη εικόνα για τη σημαντική αυτή μορφή της πρώιμης Βυζαντινής Ιστορίας, γίνεται αναφορά σε βασικά στοιχεία της προσωπικότητάς του. Επιπρόσθετα, προβάλλονται και σχολιάζονται εικόνες που παρουσιάζουν τον Ιουστινιανό σε όλη του τη μεγαλοπρέπεια, από έργα της εποχής (ψηφιδωτό Αγ. Βιταλίου Ραβέννας, Ιουστινιάνεια νομίσματα, ελεφάντινο δίπτυχο Barberini κ.ά.).

Β' φάση: Διερεύνηση θέματος

Οι μαθητές χωρίζονται σε τέσσερις έως έξι ομάδες μεικτής ικανότητας και αναλαμβάνουν ένα ενεργό ρόλο, αυτόν του ιστορικού ερευνητή, στην όλη διαδικασία. Καλούνται να διερευνήσουν, συνεργαζόμενοι μεταξύ τους, τη νέα γνώση και να τοποθετηθούν κριτικά απέναντί της. Βασικό μέσο διερεύνησης αποτελούν οι κειμενικές πηγές⁵ (πρωτογενείς και δευτερογενείς) που τους δίνονται σε φυλλάδιο (βλ. αρχείο [ioustinianos_piges.doc](#)). Η μελέτη πηγών⁶ οργανώνεται σε δύο φάσεις-στάδια:

Σε ένα πρώτο στάδιο, οι μαθητές μελετούν την επιμέρους πτυχή *Ιππόδρομος και Δήμοι στο Βυζάντιο* μέσα από τις εξής πηγές:

- Πηγή 1 - Ο ιππόδρομος στο Βυζάντιο
- Πηγή 2 - Ο Ιππόδρομος της Κωνσταντινούπολης
- Πηγή 3 - Μια μέρα στον Ιππόδρομο της Κων/πολης
- Πηγή 4 - Ο Ιππόδρομος και οι δήμοι
- Πηγή 5 - Ονομασία δήμων
- Πηγή 6 - Οι Πράσινοι και οι Βένετοι

Σε δεύτερο στάδιο μελετούν την πτυχή *Η Στάση του Νίκα* μέσα από τα ακόλουθα:

- Πηγή 7 - Αίτια και αφορμή της Στάσης
- Πηγή 8 - Η στάση της αυτοκράτειρας Θεοδώρας

⁵ Οι πηγές έχουν αντληθεί από το εκπαιδευτικό πρόγραμμα ΜΕΛΙΝΑ: *Ψηφίδες Βυζαντίου – Η κοινωνική ζωή στο Βυζάντιο*, από το έργο του Βυζαντινού ιστορικού Προκόπιου (σύγχρονου των γεγονότων – πρωτογενής πηγή) και του Βυζαντινού χρονογράφου Θεοφάνη (8^{ος} αι. μ.Χ. – δευτερογενής πηγή), καθώς επίσης από την ιστοσελίδα του Ιδρύματος Μείζονος Ελληνισμού: www.ime.gr/chronos. Ο εκπαιδευτικός μπορεί να επιλέξει ανάμεσα και σε άλλες πηγές που υπάρχουν στο βιβλίο εκπαιδευτικού (σ. 35-41).

⁶ Ο εκπαιδευτικός μπορεί να οργανώσει ποικιλοτρόπως τη μελέτη πηγών, ανάλογα με τη δυναμική της τάξης του και τον χρόνο που θα έχει στη διάθεσή του: μπορεί λ.χ. κάθε ομάδα να αναλάβει σε κάθε στάδιο να μελετήσει από μια πηγή και να την παρουσιάσει μετά στην ολομέλεια ως ομάδα «ειδικών» ή κάποιες βασικές πηγές να είναι κοινές για όλες τις ομάδες και να διαφοροποιούνται ορισμένες κ.ο.κ. Το σημαντικό, όμως, είναι να βρίσκονται όλες οι πηγές στη διάθεση όλων, ώστε να είναι δυνατή η παρακολούθηση και η συμμετοχή κατά την ώρα των ανακοινώσεων.

- Πηγή 9 - Η πιθανή εξέλιξη των γεγονότων
- Πηγή 10 - Αποτελέσματα και συνέπειες της Στάσης
- Πηγή 11 - Αποτελέσματα και συνέπειες της Στάσης

Η μελέτη πηγών αναμένεται να ολοκληρωθεί μέσα στις προβλεπόμενες δύο διδακτικές περιόδους, αν και θα ήταν πιο αποδοτικό αν μπορούσε να διατεθεί ακόμη μία διδακτική περίοδος (ίσως μέσα στα πλαίσια του χρόνου που δίνεται για project). Ενδείκνυται να αφιερωθεί χρόνος είκοσι περίπου λεπτών ανά περίοδο για κάθε φάση-στάδιο της μελέτης πηγών. Για εξοικονόμηση χρόνου, οι μαθητές μπορούν απλώς να υπογραμμίσουν στο φυλλάδιο (με τις πηγές) λέξεις-κλειδιά και στοιχεία που θεωρούν βασικά. Εναλλακτικά, μπορούν να κρατήσουν σύντομες σημειώσεις στο ίδιο το φυλλάδιο ή στο τετράδιό τους. Για την αποδελτίωση των βασικών πληροφοριών θα τους βοηθήσει και το ιστορικό ερωτηματολόγιο που τους δίνεται υπό μορφή διαγραμματικού φύλλου εργασίας (βλ. σ. 10 της παρούσας πρότασης).

Καθώς εργάζονται οι μαθητές στις ομάδες τους, ο εκπαιδευτικός τους προσφέρει τη διακριτική καθοδήγησή του. Διασφαλίζεται ότι τα μέλη κάθε ομάδας θα αφιερώσουν χρόνο για να συζητήσουν τα επιμέρους θέματα και για να οργανώσουν την ανακοίνωση των πορισμάτων τους.

Γ' φάση: Παρουσίαση πορισμάτων διερεύνησης – εμβάθυνση - επέκταση

Σε κάθε περίοδο, αφού ολοκληρωθεί η φάση της διερεύνησης, οι μαθητές ανακοινώνουν στην ολομέλεια της τάξης τα πορίσματα της διερεύνησής τους. Ο εκπαιδευτικός συμπληρώνει και συστηματοποιεί τα στοιχεία που έχουν επισημάνει οι μαθητές, με τη βοήθεια και της παρουσίασης σε power point⁷ (με σταδιακή προβολή των διαφανειών αναλόγως των σημείων που συζητούνται). Η όλη συζήτηση τεκμηριώνεται και ενισχύεται με εποπτικό υλικό⁸ (ενδεικτικά περιλαμβάνεται στην παρουσίαση τέτοιο υλικό για το οποίο γίνονται συγκεκριμένες αναφορές στη συνέχεια).

Για την πρώτη πτυχή που είχε αποτελέσει αντικείμενο διερεύνησης των μαθητών (*Ιππόδρομος και Δήμοι στο Βυζάντιο*) δίνεται έμφαση στον ρόλο των Δήμων στην πολιτική, αθλητική και κοινωνική ζωή της Κωνσταντινούπολης. Τονίζεται, επίσης, η ιδιαίτερη πολιτική σημασία που απέκτησε ο ιππόδρομος με την εκεί παρουσία των Δήμων. Παράλληλα, διευκρινίζεται το περιεχόμενο των ιστορικών όρων *Δήμοι - ιπποδρομιακές φατρίες - ιππόδρομος* και επισημαίνεται η σημασιολογική διαφοροποίησή τους στο πέρασμα του χρόνου. Η όλη συζήτηση τεκμηριώνεται και ενισχύεται με εποπτικό υλικό (όπως: τοπογραφικό σχέδιο της Κων/πολης όπου

⁷ Πρόκειται για την ίδια παρουσίαση για την οποία γίνεται λόγος στην υποσημείωση 1 (βλ. αρχείο [ioustinianos_parousiasis_didaskalias.ppt](#)). Εναλλακτικά, αν δεν υπάρχει δυνατότητα αξιοποίησης της παρουσίασης, ο εκπαιδευτικός αναγράφει τα κύρια σημεία στον πίνακα και μεριμνά ώστε να καταγράφουν οι μαθητές στο τετράδιό τους τα πιο βασικά. Για μεγαλύτερη εξοικονόμηση χρόνου, μπορεί να δώσει τα κύρια σημεία σε φυλλάδιο στο τέλος του μαθήματος (βλ. ενδεικτικά τις σελίδες 7 έως 9 της παρούσας πρότασης).

⁸ Η εποπτικοποίηση λειτουργεί – πέρα από μέσο τεκμηρίωσης - ως μέσο εμπλουτισμού της διδασκαλίας και αναπαράστασης ενός μακρινού παρελθόντος (αδιάφορου για τους σύγχρονους μαθητές), καθώς επίσης ως μέσο προσέλκυσης του ενδιαφέροντος των μαθητών και εμπέδωσης της νέας γνώσης.

παρουσιάζεται η θέση του υπόδρομου και του παλατιού, αναπαράσταση του υπόδρομου εν ώρα δράσης και σύγχρονη απεικόνισή του, τμήμα εικονογραφημένου παπύρου όπου παριστάνονται ηνίοχοι ντυμένοι με τα διακριτικά για τον κάθε Δήμο χρώματα, επιγραφές-συνθήματα στους τοίχους μέσω των οποίων ο λαός στο Βυζάντιο έδειχνε το ενδιαφέρον του για τους Δήμους και την προτίμησή του για την ομάδα της αρεσκείας του κ.ά). Νοείται ότι κατά τη διάρκεια της παρουσίασης καλούνται οι μαθητές να σχολιάσουν και να προβούν σε σχετικούς παραλληλισμούς με βάση δικές τους γνώσεις και εμπειρίες από τη σύγχρονη πραγματικότητα (σχετικά με τον υπόδρομο και τα αθλητικά σωματεία).

Όσον αφορά τη δεύτερη πτυχή - το ίδιο το ιστορικό γεγονός (*Στάση του Νίκα*) - η έμφαση δίνεται στα αίτια που το προκάλεσαν και στις συνέπειές του, μέσα στα πλαίσια της ανθρωποκεντρικής θεώρησης της Ιστορίας, της αναζήτησης του ανθρώπινου παράγοντα πίσω από τα γεγονότα και της σπουδής ανθρωπογνωσίας που καταξιώνει την Ιστορία ως γνωστικό και ερευνητικό πεδίο. Για εμπλουτισμό της διδασκαλίας αξιοποιείται και σ' αυτή τη φάση εποπτικό υλικό (όπως απεικονίσεις με τους Πράσινους να διαμαρτύρονται στον Ιουστινιανό, τους στασιαστές να σπάζουν τις πύλες του υποδρόμου και την αυτοκράτειρα Θεοδώρα να προτρέπει τον Ιουστινιανό να καταστείλει τη Στάση).

Κατά τη διάρκεια της συζήτησης δίνεται ιδιαίτερη έμφαση στο σχολιασμό και την αξιολόγηση προσώπων και καταστάσεων που έπαιξαν καταλυτικό ρόλο στα γεγονότα. Τέλος, ανακεφαλαιώνονται τα κύρια σημεία και ανατίθενται οι κατ' οίκον εργασίες (βλ. πιο κάτω στη σ. 6).

Πέρα από τις δραστηριότητες που προτείνονται στην παρούσα πρόταση, συνιστάται να οικονομηθεί χρόνος στη διδακτική πράξη για προβολή αποσπάσματος από σχετική βιντεοταινία. Συγκεκριμένα, ενδείκνυται να προβληθεί από τη βιντεοταινία-ταινιομάθημα του Ιδρύματος Μελετών Λαμπράκη με τίτλο «Ιουστινιανός - μια ιστορία σαν ψηφιδωτό»⁹ το μέρος εκείνο που αφορά τους Δήμους και τη Στάση του «Νίκα» (διάρκειας 5'). Η εισήγηση αυτή στηρίζεται στα ίδια επιχειρήματα που αναφέρθηκαν προηγουμένως (βλ. υποσημείωση 8) για τη σημασία της εποπτικοποίησης.

⁹ Εναλλακτική πρόταση: η βιντεοταινία μπορεί να προβληθεί ολόκληρη (συνολική διάρκεια: 21') για εμπέδωση ολόκληρου του κεφαλαίου, παίρνοντας χρόνο από τον προβλεπόμενο για project (βλ. και βιβλίο εκπαιδευτικού).

ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ

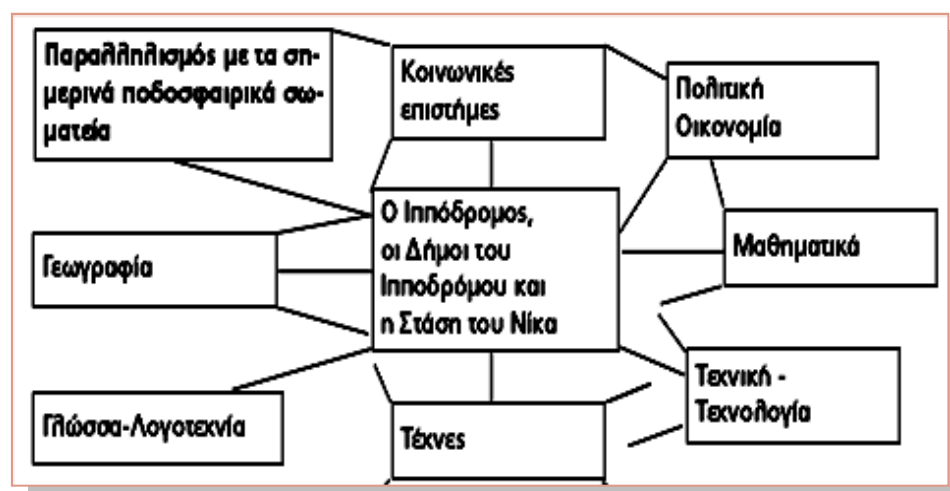
- ✓ *Συντρέχουσα*: Αξιολογεί την προφορική συμμετοχή των μαθητών, τη συνεργατική τους ικανότητα, τη δεξιότητα άντλησης στοιχείων από πηγές, τη συμπλήρωση του ιστορικού ερωτηματολογίου και το γενικότερο ενδιαφέρον για το μάθημα.
- ✓ *Τελική*: Αξιολογεί την εκτέλεση των υποχρεωτικών κατ' οίκον εργασιών και την ανάληψη προαιρετικών.

Κατ' οίκον εργασίες (και για τις δύο υποενότητες):

- ✎ Χαρακτηρίστε τον Ιουστινιανό ως προσωπικότητα και ως αυτοκράτορα. Σχολιάστε, επίσης, τον χαρακτηρισμό που του έδωσαν κάποιοι ιστορικοί ως ματαιόδοξο οραματιστή. (υποχρεωτική) – [ή η ερώτηση 1 του σχολικού εγχειριδίου, σ. 18]
- ✎ Από ένα βυζαντινό χειρόγραφο που βρέθηκε μισοκαταστραμμένο, απουσιάζουν βασικές πληροφορίες για τα αίτια, τα αποτελέσματα και τις συνέπειες της Στάσης του Νίκα. Να τις παρουσιάσετε, γράφοντας ένα σύντομο ιστορικό ρεπορτάζ. (υποχρεωτική)
- ✎ Αν ήσασταν στη θέση του Ιουστινιανού πώς θα αντιμετωπίζατε τη Στάση του Νίκα; Εισηγηθείτε έναν άλλο τρόπο και δικαιολογήστε την εισήγησή σας. (προαιρετική)
- ✎ Γράψτε ένα διάλογο ανάμεσα στον Ιουστινιανό και τη σύζυγό του Θεοδώρα:
 - πριν από τη Στάση του Νίκα
 - μετά τη Στάση του Νίκα. (προαιρετική)
- ✎ Έχοντας υπόψη τους Πράσινους και τους Βένετους στο Βυζάντιο, να παραλληλίσετε με σημερινές ποδοσφαιρικές ομάδες. Μπορείτε να παρουσιάσετε μια σελίδα από το ημερολόγιο ενός ποδοσφαιρόφιλου: «Μια μέρα στο γήπεδο – φαινόμενα φανατισμού». (προαιρετική)

ΔΙΑΘΕΜΑΤΙΚΟ ΣΧΕΔΙΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ - PROJECT (βλ. βιβλίο εκπαιδευτικού σ. 30-34).

Θέμα: Ο Ιππόδρομος, οι Δήμοι του Ιπποδρόμου και η Στάση του Νίκα

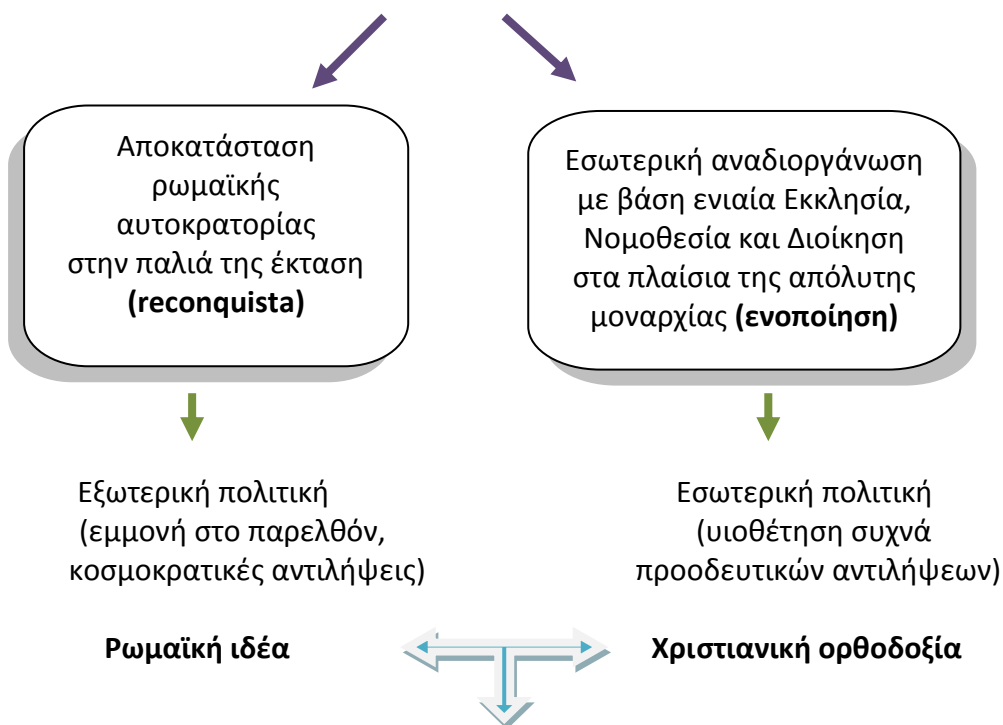
(Μεσαιωνική και Νεότερη Ιστορία Β' Γυμνασίου - βιβλίο εκπαιδευτικού, Δημητρώκα Ιω. & Ιωάννου Θ., ΟΕΔΒ, Αθήνα 2006, σ. 33)

α) Ο Ιουστινιανός: η προσωπικότητα και το όραμά του

**Πέτρος Σαββάτιος Ιουστινιανός
(483 – 565 μ.Χ.)**

- «Τέρας» μορφώσεως, με καλλιτεχνικό ταλέντο.
- Προικισμένος με σπάνια πνευματικά και ψυχικά χαρίσματα: εξυπνάδα, αντοχή, ενεργητικότητα και εργατικότητα.
- Λιτοδίαιτος, ευσεβής, καλοσυνάτος και καταδεχτικός αλλά και αυστηρός όσον αφορούσε την επιβολή των απόψεών του.
- Διορατικός, διάλεγε τους κατάλληλους συνεργάτες.
- Φιλόδοξος και επιδέξιος, οραματίστηκε μεγαλόπνοα σχέδια.

Όραμα – Στόχοι Ιουστινιανού

Ιδεώδη του Ιουστινιανού

β) Δήμοι και Στάση του Νίκα

Δήμοι

- Δημοτικές οργανώσεις του λαού – ο κάθε δήμος είχε πολιτικό και στρατιωτικό τμήμα.
- Παράλληλα, ήταν και ιπποδρομιακές φατρίες.

Καθήκοντα δήμων

- ☞ Φρόντιζαν για την οργάνωση και διεξαγωγή αρματοδρομιών
- ☞ Βοηθούσαν στην κατασκευή δημόσιων έργων
- ☞ Λάμβαναν μέρος, αν χρειαζόταν, στην αντιμετώπιση των εχθρών.

Ρόλος δήμων στην πολιτική ζωή

- * Ο λαός μέσω των δήμων επιδοκίμαζε την εκλογή νέου αυτοκράτορα
- * Αποδοκίμαζε κακούς αυτοκράτορες ή ασκούσε κριτική
- * Διατύπωνε με τους εκπροσώπους των δήμων τα παράπονά του.

Δήμοι: συστατικό στοιχείο της πόλης

Μεγάλοι δήμοι επί Ιουστινιανού: Πράσινοι και Βένετοι (γαλάζιοι).

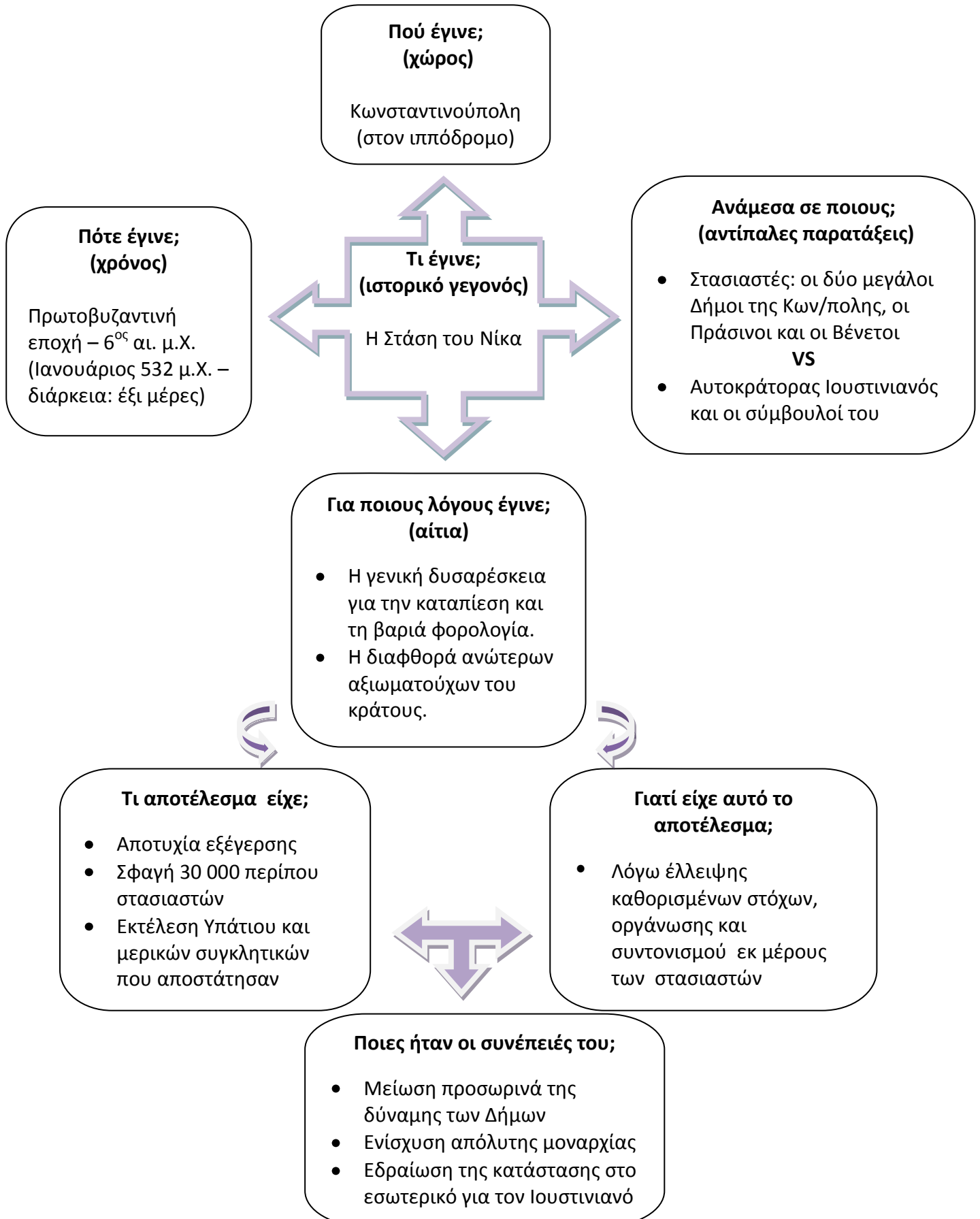
Προέλευση ονόματός τους: από το χρώμα της στολής του ηνίοχου που υποστήριζαν.

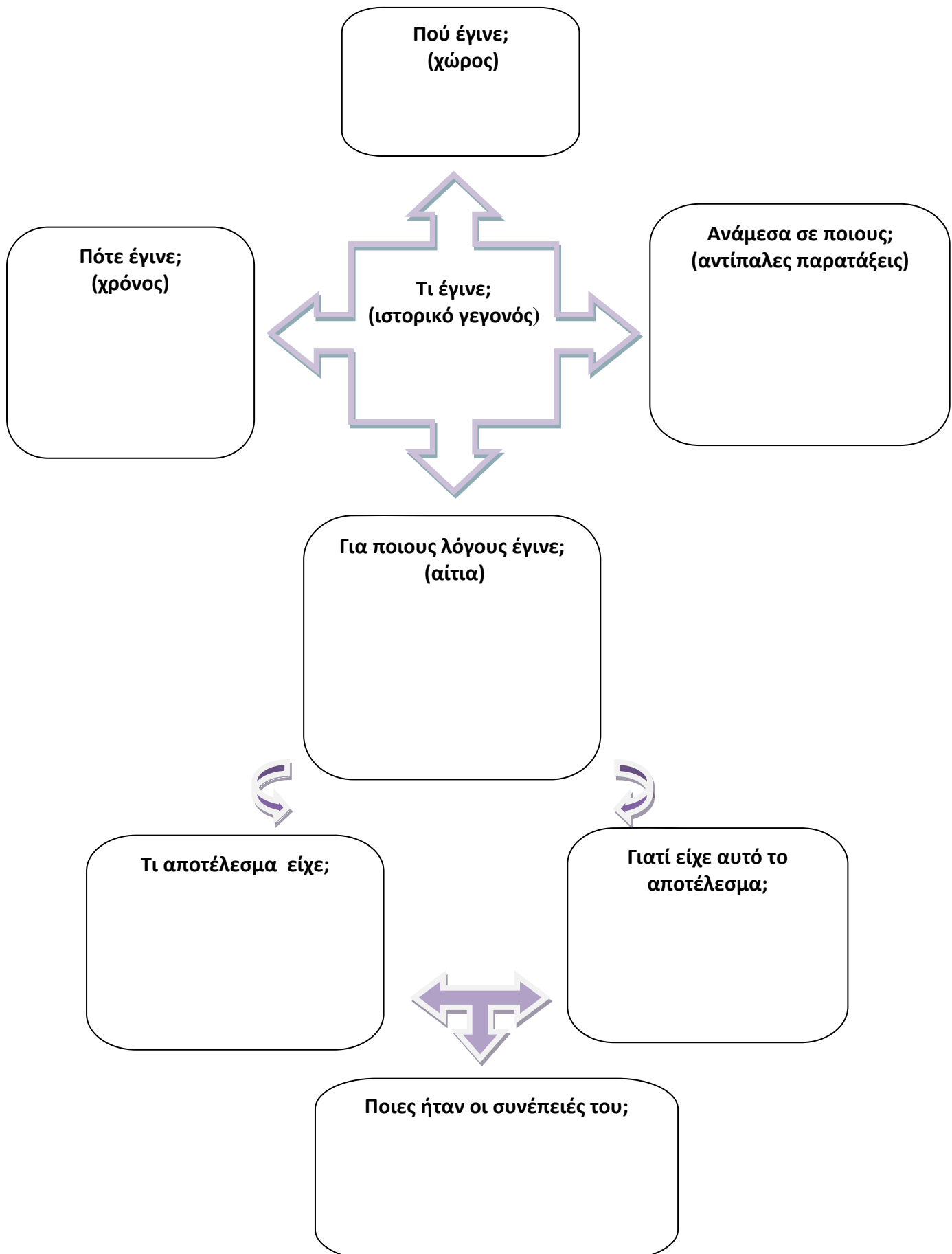
(τμήμα εικονογραφημένου παπύρου από την Αντινόη, στον οποίο παριστάνονται ηνίοχοι με τα διακριτικά για τον κάθε δήμο χρώματα στα ενδύματά τους – ΙΕΕ, τόμος Ζ')

ΚΥΡΙΑ ΣΗΜΕΙΑ ΥΛΗΣ

Η ΣΤΑΣΗ ΤΟΥ ΝΙΚΑ (ιστορικό ερωτηματολόγιο - συμπληρωμένο)

Η ΣΤΑΣΗ ΤΟΥ ΝΙΚΑ
(ιστορικό ερωτηματολόγιο ως μέσο αποδελτίωσης των πορισμάτων της διερεύνησης)

ΒΑΣΙΚΕΣ ΠΗΓΕΣ

(για τον σχεδιασμό της παρούσας πρότασης)

- ☞ *Μεσαιωνική και Νεότερη Ιστορία Β΄ Γυμνασίου* (βιβλίο μαθητή και εκπαιδευτικού), Δημητρούκα Ιω. & Ιωάννου Θ., ΟΕΔΒ, Αθήνα 2006.
- ☞ *Ιστορία Ελληνικού Έθνους*, τόμος Ζ΄, Εκδοτική Αθηνών.
- ☞ Ίδρυμα Μείζονος Ελληνισμού (βασική πηγή για τις εικόνες): www.ime.gr/chronos
- ☞ Larry Gonick, *Η ιστορία του κόσμου σε κόμικς* - βιβλίο 2 (μτφρ. Δ. Κουκουλάρης), Κάτοπτρο, Αθήνα 2004.
- ☞ Βιντεοταινία-ταινιομάθημα του Ιδρύματος Μελετών Λαμπράκη με τίτλο *Ιουστινιανός - μια ιστορία σαν ψηφιδωτό* (και το συνοδευτικό έντυπο για τον εκπαιδευτικό).
- ☞ *Ψηφίδες Βυζαντίου – Η κοινωνική ζωή στο Βυζάντιο*, πρόγραμμα ΜΕΛΙΝΑ – Εκπαίδευση και πολιτισμός.

Συγγραφή διδακτικής πρότασης:

(αναθεωρημένη μορφή)

Μαρία Παπαλεοντίου

Φιλολόγος